

**BELEIDSNOTA VAN DE INSTELLING
Pastoraat Woonwagendwoners in Nederland**

2011 - 2016

INHOUDSOPGAVE

	pagina
Voorwoord	3
A. Deconcentratiebeleid	5
B. Huidige situatie	7
C. Beleid en doelen	9
D. Aandachtvelden	12
E. Structurele voorwaarden	14
F. Financiën	14
G. Personeel	14
Bestuurssamenstellingen	15

VOORWOORD

Het bestuur van de instelling Pastoraat Woonwagengewoners in Nederland (PWN) heeft opnieuw gekozen om in het beleid voor de jaren 2011-2016 het doel dat is neergelegd in de statuten van de instelling, aan te houden. Dit doel is, zoals het is omschreven, ‘te bevorderen en te ondersteunen dat het pastoraat onder woonwagengewoners, Sinti en Roma - in samenspraak met henzelf - vorm krijgt in de parochies waartoe zij behoren’.

Binnen de situatie van de R.-K. Kerk in Nederland nu en met een realistische blik op de toekomst, is deze doelstelling de meest voor de hand liggende en komt overeen met de toekomstvisie van de r.-k. gemeenschap in Nederland als geheel.

In Nederland zijn zo’n 625 parochies waarin woonwagengewoners, Sinti en Roma woonachtig zijn. Evenals in voorgaande jaren zal het PWN zich inzetten om samen met deze parochies de pastorale zorg voor woonwagengewoners, Sinti en Roma te behartigen. Dit vraagt echter nog de nodige tijd en vooral ook veel geduld, zowel van de woonwagengewoners, Sinti en Roma als van de ‘reguliere’ parochianen. Aan beide zijden mag nooit het gevoel ontstaan dat men van buiten of van boven iets krijgt opgelegd. Dat is immers in tegenstelling tot een werkelijk beleven en realiseren van Christus’ Boodschap en de fundamentele rol die de Kerk daarin speelt.

De beleidsnota 2011-2016 geeft in grote lijnen aan hoe we dit doel trachten te bereiken en welke middelen we daarvoor inzetten. Moge met Gods zegen en de hulp van de H. Maagd Maria het ons gegeven zijn zo goed mogelijk mee te bouwen aan de Kerk van morgen, waar ruim plaats is voor allen die in de marge leven of tot een minderheid behoren binnen onze samenleving en Kerk.

Namens het bestuur van het Pastoraat Woonwagengewoners in Nederland,

Pater drs. Ton Storcken s.m.a.

voorzitter

juli 2010

De beleidsnota van het PWN 2011-2016 is goedgekeurd door **mgr. drs. A.L.M. Hurkmans**, bisschop van het bisdom 's-Hertogenbosch en referent voor het woonwagewonerspastoraat in Nederland binnen de R.-K. Bisschoppenconferentie, op **28 maart 2011**.

In deze korte nota geeft het bestuur van het PWN het beleid van de instelling aan voor de periode 2011 tot 2016.

A. DECONCENTRATIEBELEID

A.1 Tot 1978

In Nederland wonen, anno 2010, ongeveer 33.000 woonwagengewoners en 10.000 Sinti en Roma. Tot 1978 is de pastorale zorg voor deze bevolkingsgroepen behartigd door het categoriale woonwagengewonerspastoraat. Toen de deconcentratie van de grote woonwagencentra door de overheid in gang werd gezet, is er langzaam overgegaan van categoriaal naar regulier pastoraat. Het PWN nam de taak op zich de parochies waarin woonwagengewoners, Sinti en Roma op kleine centra kwamen wonen, te stimuleren en te ondersteunen om de pastorale zorg voor de nieuwe parochianen geleidelijk op zich te nemen.

A.2 Van 1978 tot 2010

De deconcentratie van de woonwagencentra heeft langer geduurd dan was gepland en is zelfs gaandeweg blijven steken. Een tiental grote centra is gebleven en andere zijn zelfs uitgebreid. Niet de regering maar de lokale overheid kiest nu voor dit beleid.

Bij de Roma zien we echter een ver doorgevoerd deconcentratiebeleid. In de tachtiger jaren arriveerden in Nederland rondtrekkende Romafamilies. Tien jaar lang stonden zij op elf kleine centra in wagens. Daarna, in 1988, werden zij verspreid over dorpen en steden in huizen.

We kunnen stellen dat Nederland nog nauwelijks reizende woonwagengebwoners, Sinti en Roma kent in vergelijking met andere Europese landen. Er is overigens geen land in Europa waarin door tussenkomst van de regering woonwagengebwoners, Sinti en Roma zo systematisch verdeeld zijn over het gehele land, dus ook over de bisdommen.

Sinds 1999 is de speciale woonwagenwet verdwenen en daarmee ook bijna alle bijzondere zorg voor de drie bevolkingsgroepen. Dit betekent dat de mensen nu hoofdzakelijk zijn aangewezen op lokale of regionale zorg (maatschappelijke zorg, onderwijs, et cetera: het normalisatiebeleid). De pastorale zorg tracht hierbij aan te sluiten.

Door dit strikte huisvestingsbeleid lijkt het ‘probleem’ te zijn opgelost. Echter hun cultuur, hun eigenheid en de woonvorm staan vaak onder druk. De werkgelegenheid laat veel te wensen over en binnen het onderwijs moet nog veel werk worden verricht. De eenwording van Europa brengt Roma vanuit Oost-Europa en de Balkanlanden naar de rijkere westerse landen, zo ook naar Nederland. Zij staan voor een lange weg van nationalisering.

B. HUIDIGE SITUATIE VAN DE PASTORALE ZORG

B.1 2010

Anno 2010 zijn er geen categoriale pastores meer. Het parochiepastoraat is verantwoordelijk. Daarnaast zijn er vrijwilligers, diakens en pastores die, naast het parochiepastoraat, speciale aandacht geven of taken vervullen. Bijvoorbeeld een diaken die de pastorale zorg voor een groot centrum behartigt, een diaken die de pastorale zorg heeft over dertig kleine centra in een bepaald gebied, een religieuze die de pastorale coördinatie verricht voor en bezoeken aflegt aan een veertigtal Romagezinnen die verspreid over een stad wonen.

B.2 625 parochies

Landelijk pastor pater A. Oremus s.j. (overleden in 1980) werkte met aalmoezeniers voor ongeveer vijftig grote woonwagencentra en begon in 1978 met het nieuwe deconcentratiebeleid. Pater J. van der Zandt m.s.c. volgde hem in 1981 op en het PWN zet met hem dit beleid voort. Na dertig jaar, in 2010, zijn er ook voor de resterende tien grote woonwagencentra geen aalmoezeniers meer.

In liefst zo'n 625 parochies wonen nu woonwagengebwoners, Sinti en Roma verspreid over alle bisdommen. Woonwagengebwoners wonen hoofdzakelijk verspreid over het hele land. De Sinti vooral in de provincies Limburg en Noord-Brabant en de Roma grotendeels in het midden van het land.

B.2.1 Overzicht parochies, woonwagengewoners, Sinti en Roma in Nederland

Bisdom	Aantal parochies	Woonwagengewoners	Sinti (S) en Roma (R)	Roma nieuwkomers
Breda	41	2800	600 (R)	n.b.
's-Hertogenbosch	120	5800	3000 (S+R)	n.b.
Groningen	33	3100	400 (S+R)	n.b.
Haarlem	71	3800	500 (S+R)	n.b.
Roermond	146	4000	2500 (S)	n.b.
Rotterdam	72	4000	1500 (S+R)	n.b.
Utrecht	140	9300	3500 (S+R)	n.b.
Totalen	623	32.800	12.000	2000

n.b. = niet bekend

Het totale aantal parochies in Nederland (2010) is ca. 1350, waarin in zo'n 625 parochies woonwagengewoners, Sinti, of Roma woonachtig zijn. In 1980 waren er nog maar weinig parochies betrokken. Aalmoezeniers deden het pastorale werk.

Het ingroeien in het parochiepastoraat blijkt een lang proces te zijn. In 1998 deed het KASKI een onderzoek naar de participatie van woonwagengewoners in het parochiepastoraat. Uit de uitslag bleek dat deze participatie niet hoog was. Woonwagengewoners waren gewend aan een aalmoezenier, de parochiepastor was een vreemde voor hen en de drempel naar de parochie hoog. Vrijwilligers nemen het wagenbezoek op zich en proberen een brug te vormen tussen de wagen en de Kerk. Aanzetten worden gedaan tot het aanstellen van bisdommelijke functionarissen die een brug vormen tussen de bevolkingsgroepen en de parochies.

C. BELEID EN DOELEN

C.1 BELEID

Het bestuur van het PWN stelt dat het PWN:

- zich zal blijven beijveren dat de Blijde Boodschap zal worden doorgegeven;
- zal stimuleren dat de communicatie met de parochies wordt versterkt;
- de eigen verantwoordelijkheid van de afzonderlijke bisdommen zal benadrukken om aandacht te geven aan deze bevolkingsgroepen;
- samen met de woonwagengewoners, Sinti en Roma zelf, zich zal inzetten om hun positie in Kerk en samenleving te verbeteren;
- de veranderingen in Kerk en samenleving met deze bevolkingsgroepen woonwagengewoners, Sinti en Roma zal blijven volgen en waar dat kan positief beïnvloeden;
- zich zal inzetten om de eigenheid van religie, taal, cultuur en muziek van woonwagengewoners, Sinti en Roma te helpen respecteren en vooroordelen te bestrijden.

De volgende doelen worden daarbij gesteld:

C.2 DOELEN

C.2.1 Het verzorgen van het religieuze leven

Het verzorgen van het religieuze leven duidt op de liturgische activiteiten zoals kerkdiensten, sacramentele bedieningen, rituele vormgeving aan het persoonlijke geloven.

Woonwagengewoners, Sinti en Roma die katholiek zijn, staan positief tegenover het katholieke geloof en de kerk.

Hun geloofsleven draait vooral om de scharniermomenten: geboorte (doop), volwassenwording (eerste communie), overlijden (uitvaart).

Het geloofsleven kent een uitgesproken verering waarbij Maria de eerste plaats inneemt. Veel aandacht is er voor beelden, medailles, kaarsen, wijwater, kerkhofbezoek, bedevaarten.

Naast de reguliere diensten blijkt een appel gewenst aan het parochiepastoraat om met woonwagengebewoners, Sinti en Roma te werken aan eigen vieringen en diensten, zoals bedevaarten. Of anders gezegd: het verzorgen van het religieuze leven vraagt van het pastoraat de eigenheid van het religieuze leven van de doelgroepen te erkennen en vorm te geven. Geëntameerd wordt om de zigeunermuziek een plaats te geven in de speciale diensten, ook in parochieverband. Extra aandacht zal worden besteed aan catechese voor jeugd en volwassenen. Wagen- en huisbezoek is hierbij essentieel.

C.2.2 Pastoraat als diaconie

Het doelgericht begeleiden van mensen en hun families bij het omgaan met vragen rond ziekte, overlijden en zin. Het gaat daarbij om de professionele pastorale zorg bij geestelijke nood, inclusief het verwijzen naar maatschappelijke instanties met betrekking tot materiële en sociale nood.

Met nadruk op:

1. mensen helpen zichzelf te helpen;
2. verwijzen naar (deskundige) pastores en hulpverleners (in de eigen omgeving);
3. hulp bieden aan zogenoemde 'uitvallers' onder de drie groepen.

Met ‘uitvallers’ worden bedoeld de personen en gezinnen die losraken van het dagelijkse reguliere bestaan en weinig houvast meer hebben.

In nauwe samenwerking met het bestuur van de Stichting Mgr. Bekkersfonds, lokale fondsen en parochies zal bijzondere aandacht worden gegeven aan noodlijdende woonwagengewoners, Sinti en Roma.

C.2.3 Het aanwezigheidspastoraat

Het aanwezigheidspastoraat betreft de taak van de geloofsgemeenschap om bij mensen aanwezig te zijn: initiatiefvol omzien naar en aandacht voor mensen die behoren tot de geloofsgemeenschap. Wagen- en huisbezoek zijn hierbij essentieel.

C.2.4 Pastorale zorg en aandacht realiseren met behulp van de media

1. Het PWN zal driemaal per jaar een eigen nieuwsbrief uitgeven - de *PWN-Brief* - en een website onderhouden in samenspraak met de Diaconale Alliantie van de R.-K. Kerkprovincie.
2. De reguliere media worden ingeschakeld bij bijzondere gelegenheden, zoals de jaarlijkse Sintibedevaart naar Roermond.
3. Het PWN zal middels de Stichting Media PWN medewerking verlenen aan het uitgeven van speciale brochures en katernen, al dan niet in samenwerking met organisaties van woonwagengewoners, Sinti en Roma.

C.2.5 Projecten rond Roma

De eenwording van Europa bracht/brengt veel Roma vanuit Oost-Europa en de Balkanlanden naar de rijkere westerse landen. Ook naar Nederland.

Door pastorale-diaconale projecten kan het PWN intermediair zijn tussen de parochies en deze Roma-nieuwkomers.

C.2.6 Sintibedevaart Roermond

Jaarlijks zal het PWN, in samenwerking met de commissie Culturele Sintibedevaart Roermond, de vierdaagse Sintibedevaart verzorgen.

D. AANDACHTSVELDEN

D.1 Bisdommen

De Nederlandse bisdommen wordt gevraagd om binnen de bisdommelijke diensten op eigen wijze aandacht te geven aan de woonwagengebwoners, Sinti en Roma in hun weg naar ontwikkeling en ontplooiing, ook binnen de plaatselijke parochies. De landelijk pastor zal regelmatig contacten onderhouden en samenwerken met de verantwoordelijken van deze bisdommelijke diensten.

Aanbevolen wordt om bisdommelijke werkgroepen in het leven te roepen die functioneren onder leiding van een aan te stellen coördinator. Voorbeelden zijn de bisdommen Groningen en Roermond.

D.2 Parochies

Het PWN zal waar nodig contacten onderhouden met de desbetreffende personen, pastores c.q. verantwoordelijken, binnen de 625 parochies waar woonwagengebwoners, Sinti of Roma woonachtig zijn. Het zal stimuleren dat de parochianen ontvankelijk zijn voor de mensen uit deze bevolkingsgroepen die daardoor hun eigen religiositeit kunnen beleven. Indien nodig zullen er regionale werkgroepen van gezamenlijke parochies worden opgezet en daarvoor coördinatoren

worden aangesteld. Parochies dienen over een duidelijk aanspreekpunt te beschikken waar mensen terecht kunnen voor pastorale vragen.

D.3 Reguliere en overige instellingen

Het PWN zal contacten onderhouden met en eventueel een adviserende rol vervullen voor reguliere instellingen, zoals gemeenten, maatschappelijke, gezondheids- en onderwijsinstellingen, et cetera; en organisaties van woonwagengewoners, Sinti en Roma.

Verder zal het PWN ook aandacht besteden aan het bewustwordingsproces van jongeren binnen de politiek.

Het PWN streeft naar oecumene en interreligieuze dialoog door contacten te onderhouden met instanties als Raad van Kerken, PKN en moslingemeenschappen en orthodoxe instellingen.

D.4 Toerusting

Vrijwilligers en pastores die extra diensten verlenen aan woonwagengewoners, Sinti en Roma zullen bijzondere aandacht krijgen en kunnen rekenen op ondersteuning en toerusting door onder andere studiedagen, literatuur en begeleiding.

D.5 Internationaal

Het PWN middels de landelijk pastor continueert de samenwerking met internationale instellingen, zoals het Comité Catholique International pour les Tsiganes (CCIT), de Église Catholique en Monde du Voyage en de Pontifical Council for the Pastoral Care of Migrants and Itinerant People in Rome. Zo zal in 2011 het CCIT-congres worden gehouden in Nederland. Waar nodig wordt verdere internationale samenwerking gestimuleerd.

E. STRUCTURELE VOORWAARDEN

1. De goedkeuring van de Bisschoppenconferentie en het support van een bisschoppelijke gedelegeerde;
2. het in stand houden van het centraal landelijk gelegen coördinatiepunt van het PWN te 's-Hertogenbosch;
3. het aanvullen van het bestuur van het PWN.

F. FINANCIËN

Voor deze bijzondere vorm van het landelijk categoriaal pastoraat binnen de Nederlandse R.-K. Kerkprovincie zal het bestuur van het PWN alles in het werk stellen om fondsen te werven die het voortbestaan van de instelling waarborgen. Dit in goed overleg met het Economencollege.

Orden en congregaties, trouw aan hun tradities, dragen bij aan het fonds van orden en congregaties in Nederland: Projecten in Nederland (PIN). Dit subsidieert vanaf 2010 – en voorsnog tot en met 2014 – twee derde van het totaal benodigde bedrag. Het overige dient te worden gefinancierd door subsidies voor concrete projecten.

G. PERSONEEL

Pater J. van der Zandt m.s.c. zal in de komende drie jaar fulltime de taak van landelijk pastor continueren.

Mw. H. van Hout zal parttime (20 uur per week) invulling geven aan het secretariaat en werken aan publiciteit middels nieuwsbrieven en brochures.

Het bestuur zal de continuïteit waarborgen van de personele ondersteuning en voor opvolging zorgen als het tijdstip zich daarvoor aandient.

Bestuurssamenstellingen

Pastoraat Woonwagengewoners in Nederland

Voorzitter:

Pater drs. J.A.E. Storcken s.m.a., Eckelrade

Secretaris:

De heer M. van Wanrooij, Alkmaar

Penningmeester:

Mw. J.M. Langenberg, Vlijmen

Leden:

De heer P.J.W. Brouns, Stein

Mw. C.G. van de Ven-Smulders, Heesch

Stichting Mgr. Bekkersfonds

Voorzitter:

De heer W.J.M. van der Coelen, Koningslust

Secretaris:

Mw. E.P.M. van Mierlo, Megen

Penningmeester:

Mw. J.M. Langenberg, Vlijmen

Lid:

Mw. C.G. van de Ven-Smulders, Heesch

Stichting Media PWN

Voorzitter:

De heer M. van Wanrooij, Alkmaar

Secretaris/penningmeester:

Pater J.H.M.M. van der Zandt m.s.c., 's-Hertogenbosch

Lid:

Pater drs. J.A.E. Storcken s.m.a., Eckelrade

2010

Pastoraat Woonwagengewoners in Nederland

Emmaplein 19 B
5211 VZ 's-Hertogenbosch
Tel. 073 - 6921399
e-mail: pwin@telfort.nl
meer info onder: www.rkdiaconie.nl